

PROGRAMUL DE ACTIVITATE AL GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA PE ANII 1999-2002 "Supremația legii, revitalizare economică, integrare europeană"

*Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova
Nr. 270 din 08.04.1999*

Prezentul Program stabilește prioritățile activității Guvernului Republicii Moldova pentru anii 1999-2002, obiectivele și politicile economice și sociale menite să impulsioneze reformele structurale și să asigure consolidarea instituțiilor guvernamentale. Programul presupune continuitatea acțiunilor inițiate de Guvernul precedent, ținându-se cont de realitățile economice, sociale și politice. Prin punerea în aplicare cu succes a acestui Program se va realiza un progres în dezvoltarea economică și ridicarea nivelului de trai în Republica Moldova.

I. Evaluarea situației social-economice actuale

Ultimii ani de evoluție social-economică a Republicii Moldova sînt marcați de declinul profund în toate domeniile, de scăderea continuă a nivelului de trai al populației și, drept consecință, de un climat social general nefast. Indicatorii economici principali atestă că economia Republicii Moldova se confruntă cu probleme fundamentale cu caracter nu numai economic, ci și politic și social. De aceea este necesară direcționarea activității spre:

- 1) afirmarea țării ca stat democratic și de drept;
- 2) evitarea intrării țării în incapacitatea de plată;
- 3) efectuarea schimbărilor structurale în economie.

Obiectivele și politicile cuprinse în prezentul Program derivă din situația extrem de dificilă în care se află economia națională la momentul elaborării lui și iau în considerare scenariile evoluției acestora. Evaluarea situației social-economice conduce la următoarele concluzii:

(i) datoria externă constituie circa 80% din PIB, în timp ce, conform experienței mondiale, pentru buna funcționare a sistemului economic și celui social se consideră admisibilă o pondere ce nu depășește 65%. În valori absolute, la 1 ianuarie 1999 datoria externă constituia 1,3 miliarde dolari S.U.A. Statul depune eforturi tot mai mari pentru a deservi datoria externă. Anul 1999 este vârful de plată a datoriei externe, Guvernul urmînd să ramburseze 221 mil. dolari, în timp ce resursele reale disponibile sînt extrem de neînsemnate;

(ii) cheltuielile pentru serviciul datoriei externe constituie circa 7, 5 % din export, nivelul admisibil fiind de 5%;

(iii) la 1 ianuarie 1999 datoria internă a statului a constituit 1572 mil. lei, iar cheltuielile pentru serviciul ei se cifrează la circa 11% din cheltuielile bugetului de stat;

(iv) repartizarea geografică a comerțului exterior este defectuoasă. Astfel, exportul către o altă țară și importul dintr-o altă țară nu trebuie să depășească 30 și, respectiv, 20% din volumul total, în timp ce indicatorii respectivi ai relațiilor noastre cu Federația Rusă constituie 60 și, respectiv, 30%;

(v) indicele gradului de acoperire a importului prin export este în continuă descreștere, constituind în anul 1998, raportat la anul 1995, 0,74, iar nivelul de acoperire a importului prin export a constituit în anul 1998 circa 62 la sută, fiind necesară o acoperire totală a importului prin export. Deficitul balanței comerciale în anul 1998 s-a cifrat la 390 mil. dolari S.U.A;

(vi) rata evaziunii fiscale în bugetul consolidat este extrem de înaltă și constituie un pericol serios pentru securitatea economică a statului;

(vii) din cauza consumului excesiv de materii prime și energie, calității inferioare a produselor, precum și din cauza managementului ineficient, întreprinderile industriale mari sînt falimentare și sustrag din circuitul economic un volum enorm de resurse;

(viii) deficitul general de casă al bugetului consolidat în perioada 1993-1997 a variat între 5,8 și 9,1 % din PIB, diminuînd în anul 1998 pînă la 2,7% și impunînd căutarea permanentă a unor surse interne și/sau externe de acoperire, care sînt destul de costisitoare și care, de fapt, împiedică fluxul de credite în sectorul real al economiei;

(ix) practica larg răspîndită a plăților în natură, precum și plata impozitelor prin achitări reciproce aduc prejudicii economiei, distorsionînd mecanismele economiei de piață;

(x) nivelul și structura actuală a salariilor în sectorul bugetar denotă rolul pe care îl avea Guvernul în sistemul economic anterior. La 1000 de locuitori în sectorul bugetar revin circa 90 de angajați, în timp ce în țările cu același nivel de dezvoltare în acest sector sînt antrenați cu circa 30 angajați mai puțin;

(xi) datorită dependenței excesive a exportului nostru de piața Federației Ruse, economia republicii a fost serios afectată de criza financiară regională, al cărei impact negativ se va face simțit nu numai o perioadă de scurtă durată, ci și o perioadă de durată medie;

(xii) pentru Moldova riscurile sînt deosebit de serioase, dată fiind situația economică precară, manifestată prin diminuarea continuă a PIB, a indicatorilor financiari pe piața capitalului și prin administrarea fiscală ineficientă. Aceste fenomene au loc pe fundalul diminuării cronice a producției industriale și agricole, deteriorării potențialului științifico-tehnic și productiv, existenței unor numeroase întreprinderi neviabile;

(xiii) deși s-au depus eforturi pentru atragerea investițiilor străine, nivelul acestora este nesatisfăcător și persistă tendința scurgerii de capital peste hotare și decapitalizării continue a economiei.

Situația dificilă a economiei influențează defavorabil și indicatorii sociali și de mediu:

- a) nivelurile critice ale tuturor componentelor bunăstării sociale se află la limită sau au fost chiar depășite: nivelul de viață al populației, stratificarea ei, datorată diferenței de venituri, gradul de satisfacere a necesităților sociale, respectarea drepturilor și libertăților persoanei, nivelul criminalității, sporul natural, longevitatea vieții;
- b) într-o sărăcie profundă se află familiile numeroase, invalizii, bătrînii, șomerii;
- c) în pofida eforturilor depuse, nu s-a soluționat problema arieratelor la pensii și salarii față de bugetari. Către sfîrșitul decadei a doua a lunii februarie 1999 acestea constituiau 217 și, respectiv, 278 milioane de lei;
- d) serioase probleme ridică șomajul, care are o rată extrem de înaltă. Deși numărul șomerilor oficial înregistrați se cifrează la aproximativ 32 mii persoane, numărul lor real este de circa opt ori mai mare;

- e) într-o situație critică se află învățământul și ocrotirea sănătății, constatându-se o erodare a valorilor spirituale;
- f) societatea este afectată de corupție, ponderea mare a economiei tenebre provoacă îngrijorări. Reforma judiciară și de drept a fost efectuată doar parțial, procuratura, poliția, securitatea rămânând în afara ei;
- g) continuă poluarea surselor subterane de apă potabilă (69% nu corespund standardelor), anual fertilitatea solului se reduce cu circa 0,5%, se agravează starea pădurilor.

Existența unor grave probleme în toate domeniile sferei social-economice ne impun să recunoaștem că pe parcursul anilor nu reformele au fost promovate, ci simulacrul lor.

Cadrul extrem de nefavorabil și posibilitățile politice și financiare reduse ale statului limitează capacitățile de manevră ale Guvernului în selectarea și realizarea strategiei de creare a unei economii competitive. În acest scop, Guvernul va întreprinde măsurile organizatorice, funcționale și operaționale ce se impun pentru a-și realiza obiectivele strategice.

II. Evitarea intrării țării în incapacitate de plată și asigurarea creșterii economice

În situația actuală, statul se confruntă cu serioase probleme în ceea ce privește posibilitățile reale de onorare a obligațiilor lui de plată. Pentru depășirea acestei situații, se va acționa în următoarele domenii:

Stabilizarea macroeconomică

Guvernul va acționa în următoarele direcții:

(i) stabilizarea macroeconomică va fi abordată de manieră globală, prin echilibrarea indicatorilor stabilității (deficit intern și extern, inflație, șomaj, respectiv creștere economică), astfel încât indicele de stabilitate economică să se îmbunătățească (în prezent acesta reprezintă doar 52% din nivelul optim);

(ii) în condițiile actuale de incertitudine și riscuri înalte ale economiei regionale, se va promova scenariul reformelor imediate, care presupune obligativitatea înfăptuirii continue a schimbărilor structurale inițiate anterior. Acest scenariu impune o creștere moderată, cu ameliorări mai durabile pe termen mediu. Realizarea reformelor structurale fundamentale, în special restructurarea și privatizarea întreprinderilor, va permite către anul 2002 creșterea stabilă a PIB cu circa 5% anual, după o creștere de 1 și 2,5% în anii 1999 și 2000;

(iii) deficitul bugetar va fi diminuat prin reducerea drastică a cheltuielilor nejustificate, concomitent cu sporirea veniturilor prin ameliorarea administrării fiscale;

(iv) Guvernul își va axa acțiunile pe promovarea insistentă a politicii exporturilor în sensul sporirii volumelor acestora, va contribui la diversificarea piețelor de export și va elabora instrumentele și mecanismele adecvate pentru sporirea competitivității mărfurilor destinate exportului. Până în anul 2001 creșterea exportului va atinge cota de 10%, după o creștere nominală de 7% în anul 1999;

(v) din cauza devalorizării leului și ridicării prețurilor la resursele energetice, în anii 1999-2000 se preconizează o diminuare a importurilor.

În implementarea acestui scenariu, Guvernul mizează pe accesul Republicii Moldova la creditele externe în condiții acceptabile, pe atragerea investițiilor străine directe, în special în industria prelucrătoare, creditarea concesională din partea donatorilor bilaterali și multilaterali, precum și pe redeschiderea căilor spre piețele internaționale de capital cu dobânzi pertinente.

Politica fiscală

Pentru promovarea politicii lui fiscale, Guvernul se va conduce de următoarele principii:

- 1) uniformizarea sistemului fiscal concomitent cu simplificarea procedurilor fiscale;
- 2) lărgirea bazei impozabile prin anularea înlesnirilor fiscale nejustificate;
- 3) asigurarea transparenței și stabilității politicii fiscale;
- 4) neadmiterea modificărilor legislației fiscale și bugetare pe parcursul anului financiar în defavoarea contribuabililor.

În domeniul politicii fiscale, Guvernul va întreprinde următoarele măsuri:

- (i) realizarea noii concepții de reformă fiscală în Republica Moldova, adoptată de Parlament;
- (ii) adoptarea integrală și aplicarea Codului fiscal;
- (iii) finalizarea introducerii standardelor naționale ale evidenței contabile;
- (iv) crearea unei baze de date integrate în scopul coordonării acțiunilor de combatere a fraudelor financiare și a evaziunilor fiscale concomitent cu ridicarea prestigiului colaboratorilor organelor de control financiar, fiscal, vamal și ai poliției, stimularea lor pentru activitate performantă și loialitate;
- (v) eliminarea totală a achitărilor reciproce și plăților în natură în relațiile dintre agenții economici și în relațiile acestora cu sistemul bugetar și sectorul energetic;
- (vi) reglementarea procesului de inspectare și control al agenților economici de către autoritățile fiscale;
- (vii) corelarea bazei de impozitare cu evoluția ratei inflației;
- (viii) ajustarea cheltuielilor bugetare la veniturile reale;
- (ix) sancționarea contribuabililor rău platnici conform legislației;
- (x) asigurarea publicității fraudelor financiare și evaziunilor fiscale de proporții, comise de persoanele fizice și juridice.

Politica bugetară

Scopul principal al politicii bugetare constă în atingerea stabilității bugetare de lungă durată în baza ajustării cheltuielilor la posibilitățile reale ale economiei naționale și utilizării eficiente a banului public. În domeniul cheltuielilor publice Guvernul:

- (i) va garanta doar plățile pentru achitarea datoriei de stat, salariilor, burselor, pensiilor, alimentației, medicamentelor, apei și energiei, precum și compensațiile acordate categoriilor social vulnerabile ale populației. În scopul transparentizării cheltuielilor efectuate pentru

categoriile menționate, Guvernul va publica lunar informații, evidențiind modificările datoriilor la aceste capitole;

(ii) va asigura valorificarea eficientă și rațională a resurselor financiare publice prin instituirea unui regim de control rigid asupra utilizării lor, va întreprinde măsuri pentru respectarea întocmai a legislației privind achizițiile publice, inclusiv la nivelul administrației publice locale, și va implementa sistemul trezorerial la executarea bugetelor locale;

(iii) în scopul asigurării unei stabilități macroeconomice reale și durabile, va fi promovată o politică dură de gestionare a nivelului deficitului bugetar și a datoriei publice. Necesitatea unei astfel de politici este determinată de creșterea periculoasă a datoriei publice în raport cu PIB și diminuarea lichidității financiare a statului în condițiile deteriorării considerabile a balanței contului curent;

(iv) va renunța la practica adoptării actelor normative neasigurate financiar.

Realizarea consecventă a reformelor structurale va oferi noi posibilități pentru promovarea politicii guvernamentale în domeniul finanțelor publice. Vor apărea posibilități de reeșalonare a unor datorii, al căror termen de rambursare începe în perioada 1999-2002.

Politica monetară și de credite

Guvernul va conlucra cu BNM în scopul promovării unei politici monetar-creditare adecvate situației din economia națională, finanțelor publice și balanței de plăți externe. Politicile de creditare și monetară vor fi orientate spre controlul inflației și al echilibrului extern. Există câteva precondiții pentru aplicarea politicilor monetare și creditare în scopuri de stabilizare:

(i) accelerarea reformelor economice și structurale în vederea reducerii pierderilor, mai ales în sectorul agricol și sectorul energetic;

(ii) întărirea disciplinei financiare și ridicarea responsabilității agenților economici pentru onorarea obligațiilor ce le revin;

(iii) adoptarea măsurilor privind reducerea esențială a tranzacțiilor barter și diminuarea plăților în numerar, crearea condițiilor pentru sporirea ponderii decontărilor prin virament între agenții economici;

(iv) consolidarea de către BNM a instrumentelor antiinflaționiste ale politicii monetare (operațiuni de piață deschisă);

(v) stoparea acordării de împrumuturi Guvernului pentru finanțarea deficitului bugetar, cu excepția creditelor pe termen scurt pentru decalaj de casă.

În condițiile sistării creditării Guvernului de către BNM, una din sarcinile principale ale politicii monetar-creditare este atât stabilizarea financiară pe termen lung, cât și crearea condițiilor pentru încurajarea atragerii de capital în sectorul real al economiei.

Guvernul va întreprinde măsuri urgente pentru depășirea constrângerilor externe, gestionarea prudentă a datoriei externe și a fluxurilor de capital străin. De aceea, în perspectiva apropiată, se va acționa în vederea reglementării directe și indirecte, pentru a evita o eventuală situație de criză privind obligațiunile externe ale țării.

III. Reformarea sectorului public

Eforturile guvernamentale se vor concentra în următoarele direcții principale: administrația publică, politica socială, politica regională și asigurarea ordinii de drept.

Administrația publică

Recentele evoluții ale evenimentelor în Republica Moldova impun cu necesitate măsuri energice orientate spre consolidarea administrației publice. În acest scop, se vor întreprinde acțiuni pentru eficientizarea activității administrației publice centrale și locale, a politicii regionale, serviciilor, perfecționarea sistemului judiciar, precum și a sistemului reglementărilor de stat, după cum urmează:

A. Eficientizarea administrației publice centrale și locale

Guvernul își asumă sarcina de a contribui activ la executarea prevederilor Constituției referitoare la conlucrarea puterilor în stat. În scopul eficientizării administrării se va acționa în direcția:

- (i) raționalizării structurii și funcțiilor autorităților administrației publice. Se vor lua măsuri pentru crearea unui mecanism de selectare și promovare a cadrelor în exclusivitate pe bază de concurs deschis, ferit de amestecul politic și de interesele de grup;
- (ii) concentrării eforturilor pentru asigurarea exercitării funcțiilor de bază ale statului, inclusiv sistemul de drept, învățământul general, protecția socială și a mediului, crearea condițiilor și cadrului normativ pentru funcționarea eficientă a sectorului privat;
- (iii) excluderii intervenției statului în activitățile care pot fi realizate mai eficient de sectorul privat sau delegarea unor funcții instituțiilor publice nonguvernamentale;
- (iv) consolidării sistemului judiciar independent, promovării reformei judiciare și de drept, ajustându-le la standardele internaționale și la posibilitățile economico-financiare ale republicii;
- (v) elaborării și implementării unui sistem de drept comercial apt să reglementeze asigurarea îndeplinirii contractelor, consolidării sistemului financiar-bancar, reorganizării serviciului de executare a deciziilor judecătorești etc.;
- (vi) asigurării supremației legii în calitate de condiție obligatorie pentru promovarea reformelor în toate sferile, puterea judecătorească devenind garantul ireversibilității proceselor democratice și de reformare din societate.

B. Reglementările de stat

Unul din obiectivele principale ale Guvernului va fi asigurarea libertății bazate pe supremația legii. În acest sens, activitatea Guvernului se va conduce după trei principii fundamentale:

- 1) libertatea economică;
- 2) relațiile economice contractuale;
- 3) consolidarea proprietății private.

Procesul de consolidare a transformărilor economice de bază presupune îndeplinirea următoarelor condiții-cheie:

- a) crearea unor condiții propice de activitate cu accent pe protecția concurenței loiale, în cadrul cărora prețurile se vor forma în funcție de cererea și oferta pe piață, iar statul va reglementa prețurile și tarifele pentru un nomenclator foarte restrâns de mărfuri și servicii preponderent în ramurile monopol;
- b) excluderea ingerinței în activitatea economică a întreprinderilor;
- c) înlăturarea barierelor administrative în sfera producerii și comercializării;
- d) asigurarea protejării intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;
- e) utilizarea metodelor administrative și economice de influențare în scopul respectării cerințelor privind mediul.

C. Asigurarea ordinii de drept

În scopul menținerii ordinii publice, combaterii crimei organizate și corupției, Guvernul prevede:

- (i) continuarea reformei judiciare și de drept, inclusiv reforma procuraturii și organelor de anchetă penală;
- (ii) conlucrarea cu organele de drept din alte state pentru combaterea crimelor cu caracter internațional;
- (iii) apărarea intereselor patrimoniale și personale ale cetățenilor de atacuri tâlhărești, jafuri, raket, furturi și alte infracțiuni;
- (iv) combaterea narcomaniei și prostituției, profilaxia generală și individuală a infracțiunilor, inclusiv printre copiii dificili.

În scopul reducerii substanțiale a ponderii economiei tenebre, care este suportul prosperării corupției în organele statale și al crimanilizării societății, Guvernul:

- (i) va asigura funcționarea unor mecanisme coerente de sancționare conform legislației a activităților economice ilicite;
- (ii) va înlătura barierele birocratice din calea antreprenoriatului prin intermediul ridicării prestigiului social al funcționarilor publici, concomitent cu responsabilizarea lor, inclusiv prin tragerea la răspundere a funcționarilor publici pentru intervenție abuzivă în activitatea antreprenorilor.

În scopul reducerii pericolului corupției și protecționismului, Guvernul:

- (i) va elabora mecanismele de remunerare adecvată și de asigurare cu pensii a funcționarilor publici;
- (ii) va elabora și adopta Codul deontologic al funcționarului public;
- (iii) va depune eforturi pentru atenționarea societății asupra pericolului corupției și necesității implicării fiecărui cetățean în realizarea acțiunilor Guvernului pentru contracararea corupției și protecționismului.

Politica socială

Stoparea declinului social și asigurarea securității sociale a populației va constitui o prioritate în activitatea Guvernului.

Eforturile principale vor fi concentrate în următoarele direcții:

(i) intensificarea și diversificarea activității organelor de resort, susținerea agenților economici în vederea creării locurilor noi de muncă, organizarea lucrărilor publice, eficientizarea procesului de pregătire profesională, recalificare a personalului disponibilizat și reintegrare a lui în activitatea social-economică;

(ii) realizarea măsurilor de eradicare a sărăciei și minimizare a pierderilor populației datorate efectelor negative ale perioadei de tranziție. Pe parcursul anului 1999 vor fi puse în aplicare mecanisme calitativ noi de protecție și asistență socială a categoriilor de populație cu venituri mici. În acest context:

- a) vor fi elaborate și realizate programe speciale de protecție socială a celor mai afectate categorii de populație (cu nivelul de trai sub pragul sărăciei), pentru care se vor stabili compensații nominative;
- b) vor fi revăzute categoriile de beneficiari și structura facilităților sociale cu caracter compensatoriu, ajustând mărimea și modalitatea de acordare a ajutorului social la posibilitățile reale ale statului;
- c) se va finaliza procesul de elaborare a cadrului legislativ și normativ pentru asigurarea accesului populației la minimumul de servicii și asistență socială garantat de stat.

(iii) dirijarea activității de achitare la timp a salariilor și pensiilor, precum și prevenirea acumulării restanțelor la aceste plăți;

(iv) reglementarea eficientă a relațiilor cu mediul în scopul minimizării efectelor negative ale activității economice și menținerii calității mediului la un nivel care să nu afecteze sănătatea populației.

În mod consecvent se vor desfășura reformele sociale ca factori decisivi în procesul de redresare a situației în sfera socială. În baza reformelor propuse:

(i) se va asigura consolidarea bazei financiare a sistemului de protecție socială, a sectoarelor de bază ale sferei sociale (învățământul public, știința, ocrotirea sănătății, cultură) și va spori viabilitatea programelor sociale;

(ii) va fi promovată politica de optimizare a cheltuielilor publice și de eliminare a dezechilibrelor financiare existente. Raționalizarea cheltuielilor și veniturilor sociale se va efectua în contextul reformei sistemului de finanțare publică, accentul punându-se pe utilizarea eficientă a resurselor alocate și pe sistemele alternative de finanțare;

(iii) rețeaua instituțiilor sociale va fi ajustată la cerințele concrete, simplificându-se procedurile administrative și reducându-se astfel costurile operaționale;

(iv) va fi creat mediul favorabil de susținere a dezvoltării instituțiilor social-culturale cu toate formele de proprietate, asigurându-se accesul tuturor categoriilor de populație la pachetul minim de servicii sociale garantate de stat.

Pentru realizarea acestor măsuri, Guvernul va asigura:

în sistemul de protecție socială:

- promovarea reformei în sistemul public de asigurări sociale;

- crearea sectorului nestatal de asigurări suplimentare și facultative de pensie;
- consolidarea bazei financiare a Fondului Social;
- perfectarea sistemului de asistență socială și promovarea formelor alternative de protecție a unor categorii de populație;

în domeniul sănătății:

- trecerea la medicina prin asigurare;
- implementarea minimului gratuit de asistență medicală garantat de stat și a sistemului de asistență medicală prin intermediul medicilor de familie;
- stimularea dezvoltării sectorului privat pentru acordarea serviciilor medicale;
- promovarea eficienței a politicii de asigurare cu medicamente accesibile populației;
- intensificarea activității serviciului sanitar-epidemiologic în scopul prevenirii maladiilor infecțioase;
- acreditarea și licențierea instituțiilor medico-sanitare și farmaceutice;
- restructurarea sistemului sănătății în conformitate cu reforma administrativ-teritorială;
- pregătirea managerilor pentru instituțiile medico-sanitare;
- colaborarea cu organisme internaționale în susținerea reformelor în sistemul ocrotirii sănătății;

în domeniul educației:

- perfecționarea structurii ierarhic-organizatorice și instituționale a sistemului de învățământ profesional și superior;
- elaborarea și aplicarea pe scară largă a standardelor educaționale naționale și ridicarea nivelului de pregătire a specialiștilor în instituțiile de învățământ;
- implementarea mecanismelor de acordare a creditelor pentru tineret în scopul efectuării studiilor;
- dezvoltarea sectorului privat și acreditarea instituțiilor de învățământ privat în condițiile respectării standardelor naționale;
- orientarea prioritară a resurselor financiare publice către învățământul preșcolar, primar, secundar, special și către sistemul de pregătire a cadrelor, reieșind din necesitățile statului;
- promovarea reformelor educaționale cu orientare spre performanțele învățământului mondial avansat;
- gestionarea procesului de plasare a tinerilor specialiști în câmpul muncii;

în domeniul culturii:

- diversificarea formelor de proprietate și gestionare a activităților cultural-artistice, restructurarea sistemului instituțional;
- păstrarea și ocrotirea patrimoniului cultural național, menținerea și dezvoltarea potențialului artistic și a instituțiilor culturale;
- propagarea pe plan internațional a culturii și artei naționale, stimularea dialogului cu alte culturi ale lumii, corelarea politicii culturale a Republicii Moldova cu politicile culturale ale țărilor membre ale Uniunii Europene;

în domeniul tineretului:

- crearea condițiilor pentru participarea activă a tinerilor în cele mai diverse domenii de activitate a societății, inclusiv plasarea în câmpul muncii și angrenarea lor în activitatea științifică prin programe guvernamentale speciale;

- asigurarea unui nivel corespunzător de protecție socială a familiilor tinere și a copiilor din familiile vulnerabile;
- dezvoltarea și propagarea pe scară largă a sportului;
- pregătirea lotului național pentru Jocurile Olimpice 2000.

Reforma administrativ-teritorială și politica regională

În procesul realizării reformei teritorial-administrative, Guvernul își asumă responsabilitatea soluționării principalelor probleme de formare a organelor de administrare publică locală pe baze economico-financiare noi. În acest scop:

(i) se va acorda autonomie reală organelor locale în administrarea activităților publice din teritoriu prin:

- descentralizarea bugetului de stat;
- stabilirea drepturilor asupra proprietății publice locale;
- crearea premiselor pentru completarea părților de venituri ale bugetelor locale;

(ii) pentru soluționarea conflictului cu raioanele de est ale republicii, Guvernul va depune eforturi conjugate în vederea elaborării și realizării ulterioare a unei politici multidimensionale de stat, care va include componentele economice, politice, umane, precum și sprijinul din exterior. Guvernul va elabora un program special de relații cu agenții economici din partea stîngă a Nistrului, bazat pe realitățile actuale și orientat spre reintegrarea părților. În scopul administrării fiscale eficiente, se vor stabili posturi de control interioare, menite să contribuie la ameliorarea încasărilor bugetare prin eliminarea fenomenului evazionist;

(iii) se vor promova politici eficiente de protecție a mediului și de utilizare rațională a resurselor naturale. În acest scop:

- va continua promovarea politicii de prevenire a poluării și de asanare a mediului;
- se vor elabora și pune în aplicare planuri de acțiuni la nivel național, local și sectorial în domeniul mediului, în special vizînd protecția apelor, solurilor, resurselor forestiere;
- va fi asigurată securitatea ecologică a populației prin menținerea capacității potențialului natural de a satisface cerințele adecvate de viață și recreere;
- cerințele ecologice se vor constitui în strategii de dezvoltare a sectoarelor economiei (agricultură, energetică, industrie, transporturi) și a sferei sociale;
- se va extinde cadrul colaborării internaționale în domeniul protecției mediului înconjurător prin implicarea activă în realizarea convențiilor internaționale la care Moldova a aderat. Vor fi extinse relațiile cu România și Ucraina pentru realizarea proiectelor legate de soluționarea problemelor ecologice comune;
- se va reforma cadrul instituțional de administrare a resurselor naturale.

În domeniul protecției mediului vor urma următoarele măsuri:

- îmbunătățirea calității apei potabile;
- stoparea degradării ecosistemelor (solul, pădurile) și conservarea biodiversității;
- controlul emisiilor de poluanți;
- marcarea ecologică a produselor;
- reducerea volumului deșeurilor și reciclarea acestora;
- utilizarea eficientă a mecanismelor economice de protecție a mediului și trecerea treptată a acestor activități la autofinanțare;

- colaborarea bilaterală și internațională în vederea obținerii asistenței tehnice și investițiilor.

IV. Transformări structurale și dezvoltarea sectorului real

Guvernul va continua realizarea reformelor structurale, orientate spre eficientizarea economiei naționale, impulsivitatea economiei reale, stimularea utilizării profitabile a resurselor și dezvoltarea unui sector privat dinamic.

În domeniul reformării proprietății Guvernul va promova politici direcționate spre:

(i) extinderea și accelerarea procesului de privatizare. Guvernul intenționează să sporească numărul întreprinderilor publice supuse privatizării din contul privatizării întreprinderilor infrastructurii (telecomunicațiile, sectorul energetic), întreprinderilor sectorului agroindustrial (complexele de tutun, zootehnic și vinicol), precum și a unor instituții din sectorul social;

(ii) perfecționarea gestionării proprietății de stat, responsabilizarea personală a reprezentanților statului în societățile pe acțiuni și a managerilor întreprinderilor de stat pentru rezultatele activității acestora;

(iii) crearea unui sector privat operațional, formarea cadrului legislativ și organizațional, a managementului corporativ, care să permită controlul eficient al activității managementului întreprinderilor privatizate și delimitarea strictă a drepturilor și obligațiilor acționarilor, inclusiv a fondurilor investiționale.

Politica industrială a Guvernului se va canaliza spre formarea complexului industrial competitiv, menit să contribuie la dezvoltarea economică durabilă a țării și la integrarea ei în sistemul relațiilor economice mondiale. Politica industrială a Guvernului se va realiza prin:

(i) restructurarea întreprinderilor prin redimensionarea întreprinderilor mari în scopul diminuării costurilor, vânzării activelor fixe neutilizate, stimularea creării întreprinderilor mici și mijlocii în sectorul privat și a locurilor noi de muncă;

(ii) lichidarea întreprinderilor neviabile prin aplicarea procedurii de faliment în scopul consolidării disciplinei financiare, deblocării mijloacelor imobilizate și recuperării creanțelor;

(iii) aplicarea mecanismelor de conciliere reciprocă cu creditorii întreprinderilor aflate în stare de insolvabilitate tehnică sau temporară, prin încheierea acordurilor-memorandum pe perioada realizării procesului de restructurare;

(iv) implementarea mecanismelor și instrumentelor financiare moderne pentru eliminarea blocajului financiar al întreprinderilor;

(v) promovarea politicii de sporire a competitivității și productivității, instituirea certificării întreprinderilor (ISO 9000), introducerea managementului ecologic și standardului ISO 14000, a sistemului de dirijare a calității în procesul de producție și comercializare, a tehnologiilor nonpoluante, aplicarea asigurării lor ecologice și auditului ecologic;

(vi) stimularea constituirii parcurilor industriale, tehnologice și inovaționale, sprijinirea procesului de asociere a întreprinderilor în holdinguri și grupuri financiar-industriale;

(vii) intensificarea cooperării cu partenerii străini pentru a impulsiona procesul formării structurilor de marketing și a fortifica capacitățile manageriale.

Promovarea reformei agrare va constitui o prioritate strategică în activitatea Guvernului. În acest scop se vor realiza următoarele măsuri primordiale:

(i) finalizarea Programului național "Pământ", încheierea procesului de înmînare a titlurilor de autentificare a drepturilor deținătorilor de terenuri agricole;

(ii) restructurarea gospodăriilor agricole cu reeșalonarea concomitentă a datoriilor istorice și crearea unor societăți noi bazate pe proprietatea privată asupra pământului și patrimoniului;

(iii) crearea unui sistem eficient de finanțare a agriculturii prin: dezvoltarea rețelei asociațiilor de microfinanțare rurală, implementarea unui mecanism eficient de finanțare și susținere a întreprinderilor mici și mijlocii în localitățile rurale, intensificarea creditării prin atragerea unor credite destinate dezvoltării sectorului agricol privat, extinderea leasing-ului de echipament și utilaj agricol;

(iv) direcționarea asistenței tehnice a donatorilor străini preponderent spre sectorul agricol pentru dezvoltarea infrastructurii de servicii, asistența tehnică și agrochimică, instruire, marketing și consultanță;

(v) simplificarea sistemului de impozitare a întreprinderilor agricole private prin introducerea impozitului funciar unic;

(vi) stimularea fiscală a importului mijloacelor de producție și utilajului agricol și acordarea de sprijin în promovarea exportului de produse agricole;

(vii) stimularea creării infrastructurii de aprovizionare a sectorului agrar și de desfacere a produselor agricole.

Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii va fi sprijinită de către Guvern prin atragerea creditelor și investițiilor străine, finanțarea directă, extinderea cooperării internaționale.

Luînd în considerare situația critică din sectorul energetic, impactul asupra economiei naționale și importanța lui pentru asigurarea securității energetice a statului, Guvernul va asigura:

(i) crearea unui mediu competitiv în sfera producerii și furnizării resurselor energetice, reducerea cheltuielilor și rentabilizarea economică a întreprinderilor energetice, optimizarea politicii tarifare și de prețuri în sectorul energetic;

(ii) restructurarea datoriilor sectorului energetic, ridicarea responsabilității managerilor întreprinderilor energetice pentru reducerea pierderilor tehnice și comerciale de resurse energetice, pentru colectarea integrală a creanțelor;

(iii) privatizarea întreprinderilor de producere și distribuție a energiei electrice, finalizarea procesului de reorganizare și privatizare a sectorului de gaze și a sectorului de combustibili;

(iv) reorganizarea și restructurarea întreprinderilor de producere și distribuție a energiei termice; transferul centralelor și rețelelor termice în proprietate municipală, cu privatizarea lor ulterioară;

(v) diversificarea surselor de aprovizionare cu resurse energetice, inclusiv din import; promovarea concurenței prin organizarea de licitații pentru furnizori și achiziționarea resurselor energetice la cele mai mici prețuri;

(vi) promovarea politicii de modernizare și dezvoltare a surselor proprii de energie electrică, inclusiv cu sprijinul investitorilor străini;

(vii) asigurarea fiabilității sistemului electroenergetic prin realizarea interconexiunilor cu sistemele respective ale țărilor vecine și promovarea politicii de aderare în perspectivă la sistemul electroenergetic european;

(viii) promovarea politicii de conservare a energiei, realizarea măsurilor de reducere a consumului și de economisire a resurselor energetice, contorizarea integrală a consumului de resurse energetice;

(ix) reducerea impactului sistemului energetic asupra mediului înconjurător, încadrarea în programele internaționale în acest domeniu;

(x) dezvoltarea cercetărilor științifice și elaborărilor tehnice în domeniul energetic, extinderea colaborării cu organizațiile și instituțiile internaționale.

Transportul feroviar va fi reorganizat și restructurat în scopul eficientizării lui și eliminării cheltuielilor neproductive, precum și al creării premiselor pentru privatizarea ulterioară a unor sectoare.

Vor continua activitățile de îmbunătățire a stării tehnice și de dezvoltare a rețelei de drumuri auto, inclusiv din contul creditului acordat de BERD, și se vor intensifica acțiunile pentru includerea Moldovei în sistemul paneuropean de transport.

Pentru dezvoltarea transportului aerian va fi modernizat aeroportul Chișinău, se vor întreprinde acțiuni pentru integrarea serviciilor de trafic aerian ale Moldovei în sistemul european de dirijare a circulației aeriene.

În domeniul telecomunicațiilor și informaticii se vor întreprinde acțiuni de modernizare a rețelei prin privatizarea Companiei "Moldtelecom", punerea în aplicare a programului de digitalizare, extinderea procesului de informatizare a structurilor publice centrale și locale, a instituțiilor de învățământ etc.

Guvernul va realiza reforma gospodăriei comunale și locative prin descentralizarea serviciilor, transmiterea lor în administrarea autorităților publice locale și atragerea agenților privați în prestarea serviciilor.

Va fi adoptată concepția restructurării și privatizării întreprinderilor specializate de alimentare cu apă și de canalizare, a întreprinderilor de termoficare, strategia și programul de stat privind modernizarea și dezvoltarea sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare în localitățile republicii.

Vor fi întreprinse măsuri de reabilitare a sistemelor de alimentare cu apă potabilă și căldură, inclusiv din contul creditelor alocate de BERD.

O altă direcție de activitate o va constitui încheierea procesului de privatizare în masă a fondului locativ, crearea asociațiilor de proprietari în blocurile locative și condominiurilor, atragerea

investitorilor privați la finalizarea construcțiilor, precum și transmiterea caselor de locuit nefinalizate persoanelor ce stau la evidență pentru îmbunătățirea condițiilor locative, privatizarea acestor obiecte.

Dezvoltarea antreprenoriatului și micului business va constitui fundamentul creșterii gradului de ocupare a forței de muncă, va contribui la transformările economice structurale, dezvoltarea concurenței, implementarea realizărilor tehnico-științifice, sporirea posibilităților de export ale țării. Pentru stimularea dezvoltării micului business se vor realiza următoarele:

- (i) perfecționarea bazei legislative și normative de reglementare a micului business;
- (ii) consolidarea cadrului instituțional de elaborare și implementare a politicilor pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și micro-întreprinderilor;
- (iii) creșterea capacității administrației publice locale de a elabora și implementa politici eficiente în acest domeniu;
- (iv) reformarea sistemului de evidență contabilă și statistică a activității micului business;
- (v) acordarea suportului informațional și asistenței tehnice agenților micului business;
- (vi) stimularea creării asociațiilor mutuale de împrumut și asigurare a împrumuturilor.

Înviorarea procesului investițional. Creșterea economică depinde de volumul și eficiența investițiilor. De aceea Guvernul va stimula investițiile private în economie, atât cele autohtone, cât și cele efectuate de investitorii străini, considerând acest lucru o prioritate a etapei actuale. Guvernul va asigura eficiența investițiilor prin:

- (i) stimularea utilizării rentabile a resurselor;
- (ii) crearea unui mediu investițional favorabil (cadrul legal, stabilitate macroeconomică, reglementări statale transparente etc.);
- (iii) dezvoltarea aptitudinilor și cunoștințelor manageriale (spirit inovațional, capacități și abilități manageriale, autoperfecționare continuă, cunoașterea limbilor străine etc.).

În scopul ameliorării situației grave din domeniul investițional, se vor aplica măsuri de stimulare a activității investiționale prin introducerea mecanismului de amortizare accelerată, aplicarea ratelor progresive și atractive la închirierea și arendarea suprafețelor industriale și a terenurilor, precum și prin simplificarea procedurilor de acces al investitorilor la valorificarea activelor existente în economie.

Guvernul va prezenta Parlamentului propuneri referitoare la ameliorarea bazei legislative ce reglementează activitatea investitorilor străini în scopul creării unui cadru stabil și favorabil pentru investițiile străine în ceea ce privește garantarea repatrierii veniturilor și a capitalului.

Realizarea proceselor investiționale se va efectua în baza programelor investiționale de dezvoltare a ramurilor economiei naționale cu participarea statului (programele dezvoltării sectorului energetic, gospodăriei comunale).

În scopul atragerii investițiilor străine se vor depune eforturi pentru îmbunătățirea continuă a imaginii republicii în exterior. Prin deschiderea unei pagini în Internet se vor face publice

oportunitățile de afaceri, se vor promova proiectele antreprenoriale cu participare străină, iar prin intermediul Agenției Naționale pentru Atragerea Investițiilor investitorilor străini li se vor acorda facilități pentru inițierea afacerilor.

Depășirea crizei este posibilă doar pe un fundament științific și inovațional avansat, ceea ce impune reformarea cercetării-dezvoltării în corespundere cu noile realități social-economice. Politica statului în acest domeniu prevede determinarea în concordanță cu prioritățile social-economice ale țării a direcțiilor prioritare de dezvoltare a acestei sfere și concentrarea resurselor în aceste direcții. Forma principală de promovare a politicii de stat în domeniu vor fi programele de cercetare, selectate prin concurs în bază contractuală, cu finanțare din surse externe și expertize imparțiale și transparente.

Politica Guvernului în domeniul relațiilor economice externe va fi orientată spre două obiective de bază:

- reorientarea sectorului economic de producere și servicii spre export, diversificarea piețelor de desfacere externe, promovarea activă a exporturilor;
- atragerea finanțării externe concesionale și nerambursabile pentru susținerea procesului de reformare și a investițiilor străine directe;
- eficientizarea utilizării lor.

În cadrul colaborării cu instituțiile financiare internaționale, Guvernul va asigura:

(i) îndeplinirea necondiționată a măsurilor prevăzute în Memorandumul cu privire la Politica Economică în cadrul Mecanismului de Creditare Lărgită al Fondului Monetar Internațional;

(ii) sporirea eficienței proiectelor Băncii Mondiale și optimizarea administrării procesului de implementare a lor;

(iii) reevaluarea și reorientarea radicală a strategiei de colaborare cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în scopul realizării cât mai eficiente a proiectelor comune;

(iv) aprofundarea colaborării cu instituțiile financiare internaționale cum sînt Corporația Financiară Internațională (IFC), Fondul Internațional de Dezvoltare a Agriculturii (IFAD), Fondul Dezvoltării Sociale (FDS);

(v) diversificarea și atragerea noilor surse de finanțare externă concesională.

În domeniul cooperării tehnice activitatea Guvernului va fi concentrată asupra:

(i) diversificării surselor de finanțare;

(ii) consolidării coordonării activității donatorilor externi;

(iii) valorificării eficiente a fondurilor acordate;

(iv) îmbinarea capacităților de administrare și a responsabilității instituțiilor de ramură pentru utilizarea resurselor alocate.

În ceea ce privește promovarea politicii comerciale, vor fi întreprinse măsuri pentru:

(i) reducerea deficitului balanței comerciale prin orientarea economiei naționale spre export;

(ii) restructurarea sferei productive în baza încheierii acordurilor de cooperare pe termen lung cu partenerii de afaceri;

(iii) atragerea investițiilor străine și a tehnologiilor de vîrf în scopul ameliorării esențiale a calității și sporirii competitivității producției, corespunderii acestora cu cerințele standardelor internaționale.

Va fi consolidat cadrul instituțional și legislativ pentru promovarea exportului în scopul integrării în sistemul dreptului comercial internațional, se va accelera procesul de aderare la OMC. Vor fi întreprinse măsuri în vederea contracarării traficului ilicit de mărfuri și a concurenței neloiale, protejării producătorilor și consumatorilor autohtoni, optimizării importului de mărfuri și servicii.

V. Politica externă

Orientările fundamentale ale politicii externe a Republicii Moldova, care derivă din interesele naționale vitale de edificare a unui stat independent, prosper și democratic, integrat plenar în structurile europene, vor fi menținute și promovate în continuare.

În același timp, luînd în considerare fenomenele globalizării, regionalizării și procesele integratorii care marchează profund sistemul relațiilor internaționale, Guvernul se va conduce în activitatea sa de strategii adecvate în vederea compatibilizării proceselor interne cu cele externe, astfel încît independența și suveranitatea țării să nu fie prejudiciate.

Prioritățile Guvernului în domeniul politicii externe în perioada 1999-2002 sînt:

Consolidarea independenței țării

(i) În scopul asigurării integrității teritoriale a țării, Guvernul își va intensifica eforturile pe plan extern în vederea reglementării situației conflictuale din raioanele de est. Pentru a dinamiza procesul de negocieri asupra viitorului statut al acestor teritorii, se va acționa în vederea eficientizării serviciilor de mediere oferite de Federația Rusă, Ucraina, alte state, precum și de către OSCE sau alte organisme internaționale cu autoritate. Se va urmări ca acordarea serviciilor de mediere și funcționarea mecanismului politic de garanții, care va fi constituit, să se facă în strictă conformitate cu principiile fundamentale de drept internațional;

(ii) vor fi continuate legăturile politico-diplomatice atît pe plan bilateral, cît și pe plan multilateral în vederea urgentării retragerii necondiționate, ordonate și complete a trupelor rusești din teritoriul Republicii Moldova. Se va insista asupra necesității respectării cu strictețe a intereselor legitime ale țării noastre în procesul negocierilor în cadrul Tratatului FACE;

Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană

Integrarea în Uniunea Europeană este obiectivul strategic principal al politicii externe a Republicii Moldova. Această orientare este determinată de factorii obiectivi ai edificării unui stat democratic și prosper, bazat pe economia de piață, și angajării lui în spațiul european de securitate și stabilitate. În scopul realizării obiectivului de integrare în Uniunea Europeană, Guvernul va acționa în vederea:

(i) elaborării și realizării consecvente a strategiei naționale de integrare în UE; executării stricte a prevederilor Acordului de Parteneriat și Cooperare;

(ii) constituirea unui departament pentru Integrare Europeană cu atribuții de coordonare pe plan intern a procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană;

(iii) intensificării demersurilor politico-diplomatice pentru demararea negocierilor privind asocierea Republicii Moldova la UE, încheierea unui acord de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană și obținerea din partea UE a unui regim de vize favorabil pentru cetățenii Republicii Moldova.

În scopul promovării unei politici guvernamentale coerente de integrare în Uniunea Europeană, se va urmări cu strictețe ca angajamentele asumate pe plan extern să nu contravină exigențelor UE pentru țările aspirante la integrare.

Cooperarea bilaterală va fi orientată spre:

(i) evaluarea realistă și echilibrată a relațiilor bilaterale ale Republicii Moldova cu alte state și promovarea acestora în baza unor programe coerente, care să țină cont de interesele naționale specifice pe termen scurt, mediu și lung, precum și de prioritățile și interesele partenerilor noștri;

(ii) executarea strictă a prevederilor Acordului de Parteneriat și Cooperare;

(iii) aprofundarea și diversificarea raporturilor de parteneriat cu România și Ucraina inclusiv prin definitivarea cadrului juridic bilateral. Imprimarea unui conținut concret cooperării trilaterale dintre Republica Moldova, România și Ucraina și valorificarea activă a euroregiunilor și zonelor libere;

(iv) dezvoltarea în continuare a relațiilor constructive, bazate pe respect reciproc, cu Federația Rusă - furnizorul principal de resurse energetice și consumatorul principal al producției naționale din sectorul agrar și industria prelucrătoare;

(v) aprofundarea și diversificarea relațiilor cu Statele Unite ale Americii și realizarea integrală a prevederilor Planului bilateral de acțiuni;

(vi) lărgirea și aprofundarea relațiilor cu statele Europei Occidentale, în special cu Germania, Franța, Olanda, Italia și Marea Britanie, care pot sprijini eficient Republica Moldova în vederea realizării cu succes a reformelor politice și economice și integrării ei în structurile europene și internaționale;

(vii) diversificarea și permanentizarea raporturilor cu Țările Baltice și cele din Europa Centrală, țări care promovează aceleași valori și aspirații;

(viii) inițierea unei colaborări reciproc avantajoase cu țările din Asia, Africa și America Latină și diversificarea relațiilor bilaterale existente (China, Japonia, Coreea de Sud etc.);

(ix) intensificarea raporturilor cu statele din Caucaz și Asia Centrală și aprofundarea cooperării cu acestea în domeniile economic, comercial, energetic și în transporturi.

În domeniul cooperării multilaterale se va trece la:

(i) definirea obiectivelor și intereselor Republicii Moldova în cadrul organismelor internaționale și inițiativelor regionale la care Moldova este sau intenționează să devină parte și transpunerea în practică a acestora printr-o activitate coerentă și coordonată;

(ii) îmbogățirea conținutului concret al participațiilor Republicii Moldova în cadrul activităților ONU, OSCE și ale Consiliului Europei și asumarea, de rînd cu alte țări, a statutului de "producător de securitate" prin participarea la operațiuni de menținere a păcii, desfășurate cu mandatul ONU, și diversificarea angajărilor ei în cadrul Parteneriatului pentru Pace;

(iii) aprofundarea cooperării pe toate planurile în cadrul organismelor regionale și subregionale care facilitează procesele de integrare europeană (CEMN, SECI, CEI, Planul de Acțiuni pentru Europa de Sud-Est etc.);

(iv) aprofundarea și diversificarea relațiilor derulate în cadrul Comunității Statelor Independente în domeniul economico-comercial, cu accentuarea ulterioară a aspectului bilateral al acestor raporturi. În același timp, se va urmări ca reformarea instituțională a C.S.I. să se realizeze de o manieră care să conducă la eficientizarea activităților și respectarea intereselor tuturor țărilor membre;

(v) intensificarea demersurilor politico-diplomatice în vederea aderării țării la CEFTA;

(vi) exercitarea unui control riguros asupra modului în care sînt onorate angajamentele politice și financiare ale Republicii Moldova ce rezultă din calitatea ei de stat-parte la diverse organisme și convenții internaționale.

Pentru realizarea măsurilor stipulate în prezentul Program, Guvernul va utiliza o serie de instrumente și tehnici corespunzătoare. Cel mai important în acest sens este Contractul social pe care Guvernul este dispus să-l respecte, astfel încît măsurile de reformă să poată conduce la rezultatele dorite. Acest Contract se bazează pe principiile contractuale de guvernare, conform cărora autoritatea politică se angajează să promoveze măsurile declarate în condițiile în care populația, partidele politice, sindicatele se angajează, la rîndul lor, să sprijine eforturile Guvernului pentru reformarea efectivă a economiei.